

Радомир В. ИВАНОВИЋ*

УВОДНА РИЈЕЧ

*Уважени ѿсѿодине ѿредсједнице Академије,
ѿијењени академици, ѿсѿѿи и учесници скуѿѿа,
ѿошѿѿоване колеѿѿнице и колеѿе!*

Године у којима сам донијеле су ми привилегију да вас у име Организационог одбора срдечно поздравим и да вам зажелим добродошлицу. Црногорска академија, као највиши дом науке и умјетности у Републици, поносна је што је под свој кров окупила тако значајан број научника, посебно његошолога, укључивши се на примјерен начин у десетине регионалних и континенталних научних, образовних и умјетничких манифестација посвећених Његошу као духовном оријентиру у дугом временском периоду од два стољећа. Академија вам захваљује на вишедеценијском труду и афирмацији Његошевог доба и дјела, на научној солидарности, као и на спремности да саопштите најновија научна открића, којима ћете обогатити тумачења, разумијевања и интерпретације Његошевог драгоцјеног, значењима богатог, актуелног и изазовног дјела – како у сфери супстанцијалне, тако и у сфери релацијске теорије.

Два стољећа од рођења Ловћенског Прометеја (прегаоца) и Орфеја (ствараоца) представља значајан јубилеј црногорске, српске и јужнословенске, у ужим оквирима, као и балканске, словенске и европске историје, културе, науке, образовања и умјетности, у ширим оквирима узето. Обиљежавање тако ријетког јубилеја не представља само ваљан повод одуживања дуга захвалних насљедника и *дужника* Његошу као вјечитом *заслужнику*, него је то превасходно повод да се сви појединачни и заједнички напори усмјере у једну жижу – у истраживања нових

* Академик Радомир В. Ивановић, инострани члан ЦАНУ

научних *йоља духа*, која сâма собом захтијевају *улої цијела бића*, како би рекао Антун Барац, сву суму емотивне, креативне, интелектуалне и интуитивне енергије. Његошево дјело као духовна вертикала, представља једну од оних универзалних вриједности и дјела која њиховог аутора сврставају у ред најпознатијих прегалаца, мислилаца и стваралаца, полиграфа за које се, без икакве уобичајене јубиларске патетике, може рећи.

*Ко њише крвљу и у изрекама, ѿої није достѡа
само чийаѡи, већ ѡа ѡреба наизустѡ учийи.*

Његошолози унисоно тврде да почетак његошологије представља профетска најава Вука Ст. Караџића у писму корифеју класицизма Лукијану Мушицком (писаном у Бечу, 3. IX 1833), у коме видовити Вук каже: „Овде је пре шест недеља био Црногорски управитељ, архимандрит и будући владика, *Петар Петровић*, коме нема још пуних *двадесет ѡдина*, а већи је и *лејши*, него и какав гранатир у Бечу”. Током пуних осамнаест деценија (1833–2013), од тада до данас, развијала се његошологија као интердисциплинарна и интрадисциплинарна област којом је обухваћено четрдесетак од деведесетак енциклопедијских дисциплина, као облика моделовања свијета.

Тим периодом и том облашћу доминирају три равни проучавања: *дијахронијска*, *синхронијска* и *раван историјске актуелизације*. Њима је обухваћено око 21.000 библ. јединица, од којих преко 400 представљају посебна издања (од првог издања Јована Суботића – *Слово њејовом ѡреосвешиенсѡву ујокојеном владики Петру II Петровићу Њејошу*, у Бечу, 1851, до данас). Његошологија је довољно обухватна област да под свој свод уведе широк спектар научних резултата: од филозофије и психологије, односно антропологије и етнологије, преко социологије и фолклористике, односно литературологије и лингвистике, до космогоније и космологије, односно астрофизике и кибернетике.

Но, и поред веома разноврсних приступа Његошевом опусу и поред употреба различитих метода и методологија (од филолошке критике и позитивизма до структуралистичке критике и постмодернизма), ово дјело није временом губило актуелност садржаних тема и мотива, сложеност проблема и апорија, као и тајновитост у покушају рјешења релевантних феномена и ноумена. Као истински *poeta vates* Његош је сву суму знања и умјења сажео у дистиху *Посветѡ Луце микроkozма* (1. V 1845), у виду поетске и филозофске апофтегме:

*Иајна чојку човјек је највиша.
Твар је творца човјек изабрана!*

Истински почетак његошологија захваљује објави два невелика поетска првијенца: *Пустинњака цетињској* и *Лијека јаросји шурске* (1834), али њен пун развој омогућила су три капитална дјела настала и објављена у трећој фази Његошеве стваралачке метаморфозе (1844–1851). Из реда зачетника његошологије неопходно је споменути Теодора Павловића, Јована Суботића, Станка Врза и, нарочито, Ђованија Франческија, Николу Томазеа и Арчибалда А. Патона – о којима зналачки пише Владимир Осолник (1999). Нико Симов Мартиновић тврди да је у XIX вијеку објављено преко 1000, а Добрило Аранитовић између 1500 и 1600 библ. јединица. Од њих бисмо, као узорите, издвојили монографије и коментаре: Петра А. Лаврова, Павла А. Ровинског, Лазара Томановића, Милана Решетара и Павла Поповића.

У XX вијеку број специјалистичких монографија се умножио у тој мјери да је готово немогуће овладати елаборираном тематиком и проблематиком. Од Поповићеве монографије (1900) па надаље, умножио се и број научних дисциплина његошологије, од којих издвајамо теологију и теозофију, филозофију и психологију стварања, онтологију, епистемологију и аксиологију, филозофију природе, социологију, етику и естетику, историју и политичку историју, медицину, психоанализу, нове дисциплине науке о језику, науке о књижевности, фолклористике и компаратистике, логику, епистолографију, статистику, библиографију и библиологију, теорију превођења и многе друге, уз стално објављивање рукописне заоставштине и архивске грађе. Само је *Горски вијенац* издат до данас преко 410 пута, а у јубиларној 2013. години, издата је десетина монографија различитих научних домета. Од најзначајнијих његошолога, оних који су оставили најдубљи траг, споменућемо само: Бранислава Петронијевића, Николаја Велимировића, Алојза Шмауса, Исидору Секулић, Вида Латковића, Милована Ђиласа, Јевта М. Миловића, Слободана Томовића (који је објавио десетак монографија), Мишела Обена, Радмила Маројевића, Михаила Стевановића, а од његошолога у XXI вијеку Александра Младеновића, Душана Ичевића, Мила Ломпара, Весну Вукићевић-Јанковић (која је објавила три књиге), и Живка Ђурковића (који је објавио пет књига, у којима је Његош поређен са С. М. Сарајлијом, Н. Теслом, М. Ђиласом и Ивом Андрићем).

Поштовани њрисућини,

Током четири деценије постојања (1971–2013), а поготово од оснивања Његошевог института, Црногорска академија наука и умјетности је Његошево доба, дјело и аутора континуирано стављала у средиште научноистраживачког рада. О томе илустративно свједоче 4 зборника радова, објављена у 7 томова (1993, 1998. и 2002), потом 18 монографија (1976–2012), као и 3 књиге *Сабраних дјела – Кријичко издање* у 3 књиге (од планираних 12), на преко 1300 страница (2004–2007). Међународни научни скуп представља природни и логични наставак такве научне оријентације, будући да је замишљен у виду три тематска круга: *њрви* је посвећен Његошу као *владаоцу*, *дрући* Његошу као *мислиоцу*, а *њрећи* Његошу као *сћвараоцу*. Организациони одбор је свјестан одавно познате истине да – „Сви резултати су смртни, само проблематика вечна”, као и чињенице да ће се дефинитивна оцјена о доприносу овога скупа моћи саопштити тек након објављивања *Зборника радова* (2014), али је такође увјерена да ће, на основу пријављених саопштења и научних резултата учесника, остати у оптимистичком увјерењу да ће овај скуп уродити плодом и у великој мјери задовољити духовне потребе времена, како уже, стручне критике, тако и најширег слоја заинтересованих и радозналих корисника.

Наш оптимизам почива на богатству, разноврсности и могућностима употребе аналитичког, синтетичког, генеративног и интерпретативног и других модела научне егзегезе, које препоручује наука о науци, као и несвакидашње комплексности, актуелности и изазовности Његошевог стваралачког опуса као предмета елаборације. Јер како каже умна Исидора Секулић у огледу *Проблем изузејне личности*:

Само малобројнима је дајто да њишу за, вечностј', шћто ће рећи за извесну будућностј (...). То су они који као њозијивне личности, одржавају конјинуићетј духовне ејзистјениције човечанској рода.